

- Malínek, V. (2020). *Oborová analytická bibliografie. Metodika zpracování*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i.
- Maczuk, A., (2014). *Polskie bibliografie nauk humanistycznych i społecznych do roku 1989. Historia i metodyka*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Melichar, D. (b.d.). *Krocení nestvůr nevědomosti: Societas incognitorum eruditorum a článková bibliografie časopisu Acta incognitorum (1976–1988)* [publikacja zapowiedziana].
- Mendykowa, A. (1981). *Podstawy bibliografii*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Siwecka, D. (2018). Czwarta ogólnopolska konferencja naukowa: Bibliografie specjalne: rozwój i integracja, 7 maja 2018 r., Warszawa. *Folia Toruniensia*, 18, 275–281.
- Šťastná, P. (2017). České oborové bibliografie: sborník z interdisciplinárního semináře. *Bulletin SKIP* [Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky], 26(3). bulletinskup.skupr.cz/node/215.
- Večeřová, P. (b.d.). *Knihtiskaři Jiří Jakubův Dačický a jeho syn Jan Othmar — bibliografie a typografický katalog* [publikacja zapowiedziana].
- Włodarczyk, B., Woźniak-Kaspepek, J. (Red.). (2018). *Bibliografie specjalne. Rozwój i otwartość*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR.
- Żmigrodzki, Z. (Red.). (2000). *Bibliografia. Metodika i organizacja*. Warszawa: Wydawnictwo SBP.

Jakub Maciej Łubocki

ORCID: 0000-0002-1957-0682

Muzeum Narodowe we Wrocławiu

Vojtěch Malínek, *Oborová analytická bibliografie: metodika zpracování*, „Bibliographica”, t. 3, Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i., Praha 2020, 196 ss.

<https://doi.org/10.19195/0080-3626.66.14>

Z nieskrywaną przyjemnością obserwuję rozwój serii „Bibliographica” (t. 1. *Bibliograf František Knopp*, 2016; t. 2: Holanová, 2017; t. 4¹: Holeček, 2021; t. 5: Flanderka, 2022), wydawanej przez Instytut Literatury Czeskiej Czeskiej Akademii Nauk (Ústav pro českou literaturu Akademie věd České republiky; dalej: ILCz CzAN). Począwszy od 2016 roku, zaświadcza ona o postępie czeskiego bibliografoznawstwa, które notuje systematyczny rozwój zarówno praktyczny, czego przykładem są coraz to nowsze projekty usieciowiania informacji bibliograficznej, jak i teoretyczny. Trzecim tomem serii jest praca Vojtěcha Malínka *Oborová analytická bibliografie. Metodika zpracování*. Nie jest to pierwsze wydanie — była ona już opublikowana jako dokument elektroniczny, pod tytułem *Metodika zpracování oborové analytické bibliografie*, w 2015 roku. Jednakże

¹ Oprócz tego jako przygotowywane zapowiedziano następujące dzieła: Večeřová, b.d.; Melichar, b.d.

na potrzeby druku tekst książki został przejrany oraz uzupełniony i w uaktualnionej wersji ponownie wydany w 2020 roku.

Vojtěch Malínek — historyk literatury, bibliograf i bibliografoznawca — urodził się w 1982 roku. W latach 2000–2006 studiował historię języka i literatury czeskiej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Karola w Pradze (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy), na którym następnie doktoryzował się w Instytucie Czeskiej Literatury i Literaturoznawstwa (Ústav české literatury a literární vědy) w 2014 roku. Od 2009 roku jest kierownikiem Centrum Informacji Literaturoznawczej ILCz CzAN (Středisko literárněvědných informací ÚČL AV ČR). Przede wszystkim jednak od 2016 roku kieruje „Czeską Bibliografią Literacką” („Česká literární bibliografie”), co stanowiło główną przyczynę powstania recenzowanej monografii. W swoich pracach bada literaturę czeską pierwszej połowy XX wieku, bibliografoznawstwo literaturoznawcze oraz informację literaturoznawczą.

Autor znany jest z perspektywicznego i systematycznego myślenia o danych bibliograficznych, które postrzega nie tylko jako zbiór reprezentujący pewne fakty wydawnicze, lecz przede wszystkim jako pewne spektrum społeczne — dynamiczny ekosystem wielu kategorii interesariuszy, którzy tworzą, przetwarzają i korzystają z różnorodnych zbiorów danych i usług bibliograficznych. Daje temu wyraz jako współkierownik założonej w 2019 roku grupy roboczej Bibliographical Data Working Group w ramach konsorcjum DARIAH-EU (zob. Łubocki, Herden, Siwecka, 2021).

Głównym celem pracy jest sformułowanie metodyki tworzenia bibliografii dziedzinowej. Co ważne, a dla polskiego czytelnika nie zawsze oczywiste, jest to opis zadań do przemyślenia przed przystąpieniem do pracy nad takim spisem bibliograficznym (s. 17). Myśląc zatem o tworzeniu bibliografii, należy znać jej kształt (i to bardzo dokładnie) przed jej tworzeniem, a nie — jak to często u nas bywa — w trakcie. Metodyka ta słusznie ujmuje ten proces w jak najszerszym kontekście:

od kryteriów doboru materiałów do opracowania, przez ogólną charakterystykę poszczególnych typów zgromadzonych danych i właściwą technikę pracy bibliograficznej podczas bieżącej i retrospektywnej ekscerpacji materiałów, aż po zagadnienia redakcji i utrzymania bibliograficznej bazy danych, które dziś są jednoznacznie dominującym sposobem opracowania bibliografii dziedzinowych². (s. 17)

Nie jest to tymczasem jedyny cel. Drugiego z nich domyślamy się ze słowa wstępnego, a jest nim: zrekonstruowanie, podsumowanie i zaktualizowanie czeskiej myśli o metodycznej pracy nad bibliografią dziedzinową, która według autora do tej pory praktycznie nie była ogłaszana publicznie drukiem, o ile w ogóle była jakkolwiek sformułowana w trudno dostępnej postaci dokumentów do użytku wewnętrznego czy instrukcji, gdyż część tego rodzaju zasad opiera się wyłącznie na ustnej tradycji (s. 14).

Praca wzorowana jest na jedynej czeskiej publikacji o podobnym ujęciu (Macek, 1969) i w tym sensie jest także jej aktualizacją, bo choć wiele z jej postanowień zachowało aktualność, to siłą rzeczy nie odpowiada ona już na wyzwania, jakie bibliografoznawstwu stawia XXI wiek. Te w szerszym stopniu uwzględnia inna pozycja (Novotná *et al.*, 2011), jednakże odwołując się do bibliograficznej bazy danych, skupia się ona raczej na

² Jeśli nie podano inaczej, przeł. J.M.Ł.

problemach kooperacji w ramach systemu, rozwiązaniach technicznych i współbibliografowaniu, co nie jest główną problematyką, jaką podejmuje Malínek.

Adresatami pracy — wskazanymi wprost we wstępie — są przede wszystkim twórcy bibliografii dziedzinowych, dla których może się ona stać pomocą w rozwiązywaniu problemów czy wątpliwości natury metodologicznej, oraz bibliologowie (zwłaszcza bibliografoznawcy i informatologowie). Oprócz tego może być przydatna badaczom innych dyscyplin — literaturoznawstwa czy historii. W tym kontekście przyjęta forma opracowania i prezentacji materiału jest dobrze dostosowana do adresatów (o czym jeszcze będzie mowa w podsumowaniu), a ogólnie można ją określić jako staranną i przystępną. Brak niekonwencjonalnych rozwiązań formalnych czy kontrowersyjnych postulatów w tym przypadku należy także rozstrzygnąć na korzyść pracy, albowiem jako poradnik metodyczny powinna raczej utwierdzać w przekonaniu, niż skłaniać do polemiki (która — choć ważna — to jednak miejsce na nią powinno być w innych rodzajach prac, szczególnie jeśli wśród adresatów są też studenci, którzy w związku ze swą naturą, by móc dyskutować, najpierw muszą opanować podstawy).

Zakres pracy właściwie oddaje jej tytuł, którego przekład na język polski sprawia pewien problem. Chcąc prawidłowo oddać jego znaczenie, w naszym języku powinien on brzmieć *Dziedzinowa bibliografia zawartościowa. Metodyka opracowania*. Oczywiście w języku polskim nie ma terminu „bibliografia zawartościowa”, gdyż bibliografie ze względu na rodzaj opisu bibliograficznego dzielimy wyłącznie na rejestracyjne (zawierające jedynie opis formalny), adnotowane (opis uzupełnia adnotacją) i analityczne (opis uzupełnia analiza dokumentacyjna/abstrakt). Tymczasem *analytická bibliografie* to wedle definicji „bibliografia, która zawiera opisy samoistnych piśmienniczo, treściowo i formalnie odrębnych części dokumentu, na przykład artykułów z wydawnictw zbiorowych, rozdziałów z książek, a przede wszystkim artykułów z czasopism” (Kábrt, 1990, s. 11). Dlatego też nie można się posłużyć polskim terminem „bibliografia zawartości czasopism” (jest to termin zbyt wąski), zaś jego przekład na polską „bibliografię analityczną” będzie tautonimem — taka bibliografia to bowiem „bibliografia, w której opisy bibliograficzne są uzupełnione analizami dokumentacyjnymi”, a te zaś to „streszczenie dokumentu dokonane zgodnie z kryteriami przyjętymi w danym systemie informacyjno-wyszukiawczym” (Bojar, 2002, s. 20, 29). Mamy więc przy terminie *analytická bibliografie* do czynienia z odwrotnym postępowaniem — do opisu bibliograficznego całości nie jest dołączana informacja o poszczególnych częściach jej zawartości, lecz to właśnie te części otrzymują własne opisy (które następnie mogą uzupełniać adnotacje i analizy). Choć oczywiście polska metodyka bibliograficzna zna tego rodzaju spisy bibliograficzne, to nie doprowadziło to do powstania właściwego dla nich terminu³.

Na to zaś, że termin ten może budzić wątpliwości, wskazuje już sam autor w pierwszym przypisie pracy (s. 11), zastrzegając, że preferuje ściślejszy termin *analytická biblio-*

³ Ten brak polska terminologia bibliograficznawcza powinna jak najszybciej nadrobić, ponieważ coraz częściej w spisach bibliograficznych podstawowym rodzajem opisywanego dokumentu będzie jednostka niesamodzielną wydawniczo: „w dyskusji podjęto wątek zmian w zakresie definiowania jednostek bibliograficznych. Zauważono, że coraz częściej jednostkami opisu stają się np. rozdziały z prac zbiorowych, a nie same te prace jako całość” (Siwecka, 2018, s. 276).

grafie od ogólnie bardziej rozpowszechnionego i używanego zbliżonego terminu *článková bibliografie* („bibliografia zawartości czasopism”), który jednak sugeruje, że taka bibliografia opisuje tylko artykuły z czasopism, a nie wszystkie niesamoistne wydawniczo dokumenty. Dodaje także, że wśród typów dokumentów omawianych i badanych w pracy są też książki, jednak włącza je do swoich rozważań tylko tam, gdzie to konieczne (na przykład gdy odpowiednie normy nie formułują potrzebnych postanowień), z uwagi na wystarczające opracowanie tej tematyki w ramach bibliografoznawstwa i informatologii.

Struktura pracy jest logiczna i przejrzysta. Dzieli się na dwa rozdziały wstępne (teoretyczne) i dwa zasadnicze (metodyczne). Rozdział 1 przedstawia podstawowe założenia pracy („Česká literární bibliografie” jako materiał wyjściowy do badań, cel pracy i jej strukturę). W tym rozdziale autor zwraca uwagę na niekorzystną sytuację humanistycznych i społecznych bibliografii dziedzinowych w stosunku do nauk ścisłych. Odrzuca pojmowanie metodyki bibliograficznej wyłącznie jako techniki opisu bibliograficznego i stwierdza, iż rozumie ją jako działalność naukową — systematyzującą, usprawniającą i porządkującą pewien fragment rzeczywistości odzwierciedlony w dokumentach. Nigdy dość podkreślania tych, zdawałoby się trywialnych, a jednak wciąż niepowszechnych przekonań. Przede wszystkim jednak Malínek objaśnia fundament pracy, którym jest jego bogate doświadczenie zdobyte podczas pracy przy „Czeskiej Bibliografii Literackiej” — największej bibliografii dziedzinowej Czech, zarówno pod względem liczby opisów (ponad 2,2 miliona), jak i zasięgu chronologicznego (dziełem najwcześniej wydanym, a zarejestrowanym, jest publikacja z 1771 roku) — opracowywanej od ponad 70 lat (s. 15).

Ten rodzaj bibliografii nadawał się jako punkt wyjścia także z innego powodu. Mianowicie bibliografia literacka i literaturoznawcza zróżnicowaniem opisywanych materiałów zbliża się do bibliografii ogólnych, a czasem je nawet przekracza, uwzględniając drobne, lecz ważne z punktu widzenia literaturoznawstwa materiały (przedmowy, wstępy krytyczne, posłowania), lub je wyprzedza (rejestrując materiały sieciowe, w tym multimedialne) i dlatego jej doświadczenia można z łatwością odnieść do ogółu bibliografii dziedzinowych. Nie sposób się tu nie zgodzić z autorem.

Badacz w rozdziale 2 najpierw lakonicznie definiuje i omawia spis bibliograficzny oraz jego rodzaje i problematykę opracowywania bibliografii dziedzinowej jako rodzaju spisu bibliograficznego (z uwzględnieniem konieczności prowadzenia takich prac zespołowo) — ta część pracy raczej prezentuje poglądy autora niż wszechstronnie podsumowuje wiedzę w tym zakresie. Kwintesencją tego rozdziału jest jego ostatnia część, omawiająca kryteria doboru dokumentów: zakres, zasięgi (w tym zagadnienie specyficznie literaturoznawcze — rejestracja tylko opracowań czy również źródeł-tekstów literackich), typy i nośniki dokumentów, dobór rejestrowanych tytułów czasopism, zagadnienie kompletności, autopsji, współbibliografowania oraz aktualizowania danych. Przedstawienie tych zagadnień w kontekście tylko bibliografii dziedzinowej ma swoją wartość, ponieważ odnosi się do konkretnych przykładów — rozwiązań, na które zdecydowano się w poszczególnych czeskich pracowniach bibliograficznych. Cieszy w tej kwestii przede wszystkim uwzględnienie problematyki rozwoju uniwersum piśmiennictwa cyfrowego i wynikające z tego możliwości technologiczne bibliograficznych baz danych, co wywołuje nowe problemy metodologiczne, których nie rozwiązują wcześniej opracowane podręczniki metodyczne i instrukcje.

Rozdział 3 to opis właściwej pracy bibliograficznej. Malinek wyróżnia tu fazę (podrozdział 3.1) przygotowania dokumentu do opracowania (znajdziemy tu zbiór roztropnych uwag, jak drobiazgowo należy analizować numer czasopisma, i to w podziale na różnice między ogłędzinami numeru bieżącego i archiwalnego czasopisma) i fazę sporządzania opisów bibliograficznych (3.2 — z nie do końca logicznie wtrąconą częścią dotyczącą interpunkcji opisu — oraz 3.3 — najistotniejszymi tu niższymi jednostkami podrozdziału są te dotyczące się struktury opisu, to jest elementów opracowania formalnego i rzeczowego dokumentu). Opisany tu ciąg zadań wykonywanych w każdej pracy bibliograficznej zyskuje niezbędny opis uwzględniający cyfrowe środowisko pracy bibliografa.

Rozdział ten ma największą wartość dla czytelnika, jest bowiem autorskim namyśłem nad tym procesem, zawiera też liczne wskazówki praktyczne, zwłaszcza odniesione do formatu MARC21 z jednoczesnym przekładem na zapis tradycyjny. Korzystne jest również drobiazgowo i wieloaspektowo przedstawienie problemów, jakie sprawia cytata bibliograficzna do dokumentów samoistnych, w których zawierają się bibliografowane dokumenty niesamoistne (wariantywność danych bibliograficznych dotyczących czasopism niejednokrotnie nastęrcza poważnych trudności). Ta część publikacji z pewnością przyda się każdemu, kto pracuje nad bibliograficznym opracowaniem zawartości czasopism. W rozdziale znajduje się także szereg rozstrzygnięć w przypadkach nasuwających wątpliwości. Niewątpliwie czytelnik otrzymuje tutaj przestrożę przed nieuważnością, roztargnieniem, pochopnością i nieświadomością, a jednocześnie pochwałę za poświęcenie czasu na prace przygotowawcze, który procentuje w dalszych fazach prac bibliograficznych (s. 45).

W tym miejscu wypada poświęcić więcej uwagi części dotyczącej opracowania rzeczowego dokumentów. To największa wartość bibliografii dziedzinowych, a w tej pracy zyskała nową interpretację. Przedstawiono w niej adnotacje zawartościowe i zalecające, analizy wskazujące, wykorzystanie elementów języków informacyjno-wyszukiwawczych oraz kartotek haseł wzorcowych. Zagadnienia te poszerzono także o identyfikatory (ISBN, ISSN, DOI, numer opisu bibliograficznego w bibliografii narodowej), pola kontrolne rekordu bazodanowego i inne dane o charakterze technicznym. Zarazem jednak zawartość tego rozdziału budzi niedosyt — części potraktowane zostały nierówno. O ile problematyka opisu formalnego została przedstawiona wnikliwie, o tyle niektóre partie dotyczące opisu rzeczowego są bardzo lakoniczne i niewyczerpujące. Przedstawienie opisu rzeczowego nie rozstrzyga też o jego miejscu przy opisie formalnym, a także o zasadach wyboru konkretnych języków i/lub danych. Mając świadomość, że nie jest to miejsce na wyczerpujący wykład na temat na przykład klasyfikacji bibliograficznych, muszę wskazać, że ich sygnalność i swego rodzaju przypadkowość⁴ odbija się niekorzystnie na pracy. Moim zdaniem należałoby je albo poszerzyć i dopełnić⁵, albo z nich zrezygnować lub ująć je w jednym podrozdziale.

---

⁴ Wśród specjalnych języków informacyjno-wyszukiwawczych przedstawiono dwa: Agrovoc i MeSH. Dlaczego akurat te dwa i dlaczego tylko z adresu internetowego? Zwłaszcza że z pewnością można znaleźć języki z obszarów bliższych literaturoznawstwu niż rolnictwo i medycyna.

⁵ Jest DOI. Dlaczego nie ma także na przykład ORCID?

Rozdział kończy opis fazy (3.4) tworzenia bazy danych (kontrola poprawności danych, ich walidacja, melioracja, automatyzacja, którą dopełnia tworzenie wykazu źródeł opisów rejestrowanych tytułów wydawnictw ciągłych i zwartych). W tej części z kolei trochę zabrakło przykładów, już może nie tyle w celu ilustracji, ile choćby dokumentacji wyboru właściwego rozwiązania.

W rozdziale 4 Malínek ukazuje tworzenie innych spisów bibliograficznych na podstawie bibliografii dziedzinowej: bibliografii osobowych, bibliografii zagadnień, bibliografii przekładów, bibliografii regionalnych i lokalnych, bibliografii zawartości czasopisma. Autor określa je jako *specializované* („specjalne”) i rozumie jako szczególne podzbiory bibliografii dziedzinowych (s. 117). Jest to podejście nietypowe, choć niekoniecznie błędne. Po opisie tych szczególnych rodzajów bibliografii autor pokazuje, w jaki sposób należy dopełnić wyniki wyszukiwania uzyskane w bibliografii dziedzinowej na ich potrzeby. Badacz wychodzi bowiem z założenia, że choć bibliografia dziedzinowa powinna być punktem wyjścia do tworzenia tego rodzaju bibliografii, to z pewnością nie zawiera ona w sobie wszystkich relewantnych dokumentów i objaśnia dlaczego. W ten sposób otrzymujemy swego rodzaju instrukcję heurystyczną (s. 123), krok po kroku opisującą, jakiego rodzaju źródła informacji powinny dopełnić poszukiwania materiałów do takich bibliografii specjalnych: wcześniejsze spisy bibliograficzne i kartoteki, relewantne bazy danych i multiwyszukiwarki, drukowane przeglądy bibliograficzne, archiwalia, źródła pełnotekstowe (biblioteki cyfrowe i repozytoria), opracowania i — najogólniej rzecz biorąc — sieć internetowa. Dalej dostajemy ustępy dotyczące autopsji dokumentów i redakcji samego spisu (zagadnienia: układu i szeregowania; materiałów wątpliwego autorstwa — *dubia* — i dokumentów zaginionych; odsyłaczy, polemik, wznowień, recenzji; indeksów i wykazów; a nawet ukształtowania typograficznego spisu).

Jest to rozdział z polskiego punktu widzenia nieco odbiegający od przyjętego zakresu pracy, albowiem każdy z tych rodzajów bibliografii raczej byłby traktowany osobno (i w związku z tym z osobnym opracowaniem metodycznym), a nie jako element szerszego procesu przyczynowo-skutkowego. Dziwi także obecność w tym miejscu zagadnień właściwych opracowaniu redakcyjnemu spisu do druku oraz selekcji. Te wszak powinny się znaleźć w rozdziale 3 (wówczas z niezbędnym opisem realizacji funkcji na przykład odsyłacza czy układu w środowisku bazodanowym) albo w ogóle powinny zostać pominięte, gdyż w chwili obecnej można odnieść wrażenie, że problem chociażby polemiki dotyczy tylko spisu bibliograficznego przygotowanego na podstawie bibliografii dziedzinowej, a to nieprawda. Chyba że autor zakłada, że bibliografia dziedzinowa ma postać bazodanową, natomiast tworzone na jej podstawie inne bibliografie o węższym zakresie głównie otrzymują postać typograficzną (czy to drukowaną, czy to elektroniczną). Byłoby to jednak uzasadnienie trudne do obronienia. Niemniej heurystyczne aspekty tej części mają z pewnością swój walor dydaktyczny (por. Kubiček, 2020, s. 762) i mniej wprawnym użytkownikom oraz twórcom bibliografii będą bardzo pomocne.

Ostatnia część, paradoksalnie być może najbardziej pożyteczna dla polskiego czytelnika, to dodatki, na które składają się: przegląd innych czeskich ogólnych i specjalnych bibliograficznych baz danych wykazujących zawartość dokumentów, wykaz powoływanych stron internetowych oraz — uwaga! — wyborowa bibliografia czeskich bibliografii drukowanych istotnych dla literatury czeskiej i czeskiego literaturoznawstwa (bieżąca

i retrospektywna bibliografia ogólna, w tym dotycząca książek, czasopism, artykułów z czasopism, bohemików, dokumentów dźwiękowych, kartograficznych, dysertacji, spisów bibliograficznych; bibliografie specjalne z zakresu teatrologii, filmu, filologii, historii, teologii, etnologii, sztuki; bibliografie regionalne; bibliografie zagadnień i instytucji). Mimo że układ tego aneksu bibliograficznego i szeregowanie w obrębie działów pozostawiają nieco do życzenia (jest on bowiem mało przyjazny dla użytkownika, a choć objaśniony, to niezbyt przekonująco), to w swojej liczbie około 500 pozycji z pewnością będzie poważnym źródłem spisów bibliograficznych związanych z szeroko pojętą kulturą Czech.

* * *

W podsumowaniu należy podkreślić, że jest to pierwsza od dawna próba opisu metodyki bibliografii specjalnych w Europie Środkowo-Wschodniej. Dlatego mimo wskazanych zastrzeżeń nie mam wątpliwości, że polski czytelnik powinien zapoznać się z pracą Malínka. Zarówno osoba autora, jak i instytucja sprawcza gwarantują, że otrzymujemy opracowanie rzetelne i przemyślane. Zastosowana metoda z kolei utwierdza nas w przekonaniu, że jest to publikacja praktyczna, albowiem wszystkie wnioski wypływają z doświadczeń autora. Oczywiście nie jest możliwe, aby przygotować metodykę tak uniwersalną, by odpowiadała na każdą napotkaną wątpliwość na przestrzeni czasu czy rozwiązywała problem powstały pod dowolną szerokością geograficzną. Zastrzega się przed tym sam badacz, który zwraca uwagę, że przedstawienie komparatywnej analizy metodyk bibliografii dziedzinowych różnych krajów przekracza możliwości jednej osoby i z tego powodu koncentruje się on wyłącznie na czeskim obszarze i czeskich źródłach, ponieważ każda taka bibliografia ma swoją narodową specyfikę (s. 18–19). I słusznie, bo dzięki temu otrzymaliśmy poręczne i praktyczne kompendium. A to najwyższa pochwała, jaką może otrzymać praca bibliograficzna. Nie jestem w tej opinii odosobniony — czeski recenzent stwierdził, że praca Malínka „dzięki swej merytorycznej i przekonującej interpretacji jest wdzięcznym przewodnikiem w rozwiązywaniu bibliograficznych podstępów” (Kubiček, 2020, s. 763).

Na koniec warto jeszcze raz podkreślić sposób opracowania publikacji. Przejrzysta i elegancka szata graficzna (za którą odpowiada Filip Blažek) formatu A5, skromna, lecz trafna typografia (skład krojami Pentagraf Pro i Avenir nadaje klasycznym rozwiązaniom modernistycznego smaku), dobrej jakości papier i farby (druk wydawnictwa Karolinum) — to wszystko zaprasza do zgłębienia treści książki, która prowadzi pewnie przez cały proces bibliografizacji danych w bibliografiach dziedzinowych. Innych uwag, poza tymi już poczynionymi, nie ma. Jedyne formalne uchybienie, jakie się rzuca w oczy, to podrozdział 3.2.1, który nie mając partnera w postaci podrozdziału 3.2.2, przeczy podstawowym prawidłom logiki, że jeśli coś się dzieli, to co najmniej na dwie części.

Polecam tę pracę z jeszcze jednego powodu. *Oborová analytická bibliografie. Metodika zpracování* doskonale aktualizuje zasłużoną *Metodykę bibliograficzną* (Hleb-Koszańska, Dembowska, Sawoniak, 1963), która choć nadal stanowi nieocenioną pomoc przy projektowaniu i opracowywaniu spisów bibliograficznych, to jednak z powodu upływu czasu (właśnie obchodzimy jej siedemdziesięciolecie!) pozostawia niekiedy współ-

czesnego bibliografa bezradnym i zdany na własne wyczucie. Niech ten gorzki akcent (który ogólnie przywodzi do przykrej refleksji, że polskie bibliografoznawstwo, niegdyś cenione za prace metodyczne, dziś z trudem radzi sobie z nadążaniem za współczesnością⁶) potrząśnie naszą dyscypliną i wzbudzi zapal do szybkiej naprawy tego stanu rzeczy.

BIBLIOGRAFIA

- Bibliograf František Knopp.* (2016). *Osobní bibliografii Františka Knoppa sestavila Stanislava Sýkorová, uspořádali Pavel Janáček, Petr Šámal, Aleš Zach, úvodní medailon napsal Vladimír Just.* Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i.
- Bojar, B. (Oprac.). (2002). *Słownik encyklopedyczny informacji, języków i systemów informacyjno-wyszukiwawczych.* Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Flanderka, J. (2022). *Článeková bibliografie časopisu Dialog (1966–1969, 1990–1992).* Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i.
- Hleb-Koszańska, H., Dembowska, M., Sawoniak, H. (Red.). (1963). *Metodyka bibliograficzna. Poradnik dla autorów bibliografii specjalnych.* Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.
- Holanová, M.Ř. (Red.). (2017). *České oborové bibliografie. Sborník z interdisciplinárního semináře.* Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i.
- Holeček, L. (Red.). (2021). *Anketa o knihu roku Lidových novin (1928–1949).* Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i.
- Kábrt, J. (1990). *Slovník teorie a metodiky bibliografie.* Praha: Národní knihovna.
- Kubiček, J. (2020). Metodika literární bibliografie. *Česká Literatura*, 68(6), 759–763.
- Łubocki, J.M., Herden, E., Siwecka D. (2021). Activities and Projects of the Bibliographical Data Working Group (DARIAH-EU). *Бібліоцфера*, 2, 103–107.
- Macek, E. (1969). *Bibliografie české beletrie a literární vědy. Metodická příručka.* Praha: Ústav pro čes. lit. ČSAV.
- Melichar, D. (b.d.). *Krocení nestvůr nevědomosti: Societas incognitorum eruditorum a článková bibliografie časopisu Acta incognitorum (1976–1988)* [publikacja zapowiedziana].
- Novotná, E. et al. (2011). *Geografická bibliografie ČR on-line: GEOBIBLINE.* Praha: Vydavatelství VŠCHT Praha.
- Siwecka, D. (2018). Czwarta ogólnopolska konferencja naukowa: Bibliografie specjalne: rozwój i integracja, 7 maja 2018 r., Warszawa. *Folia Toruniensia*, 18, 275–281.
- Večeřová, P. (b.d.). *Knihotiskaři Jiří Jakubův Dačický a jeho syn Jan Othmar — bibliografie a typografický katalog* [publikacja zapowiedziana].
- Žmigrodzki, Z. (Red.). (2000). *Bibliografia. Metodyka i organizacja.* Warszawa: Wydawnictwo SBP.

Jakub Maciej Łubocki
ORCID: 0000-0002-1957-0682
Muzeum Narodowe we Wrocławiu

⁶ Ostatni podręcznik do bibliografoznawstwa (Żmigrodzki, 2000) ukazał się 23 lata temu.